

Kommittémotion

Motion till riksdagen: 2014/15:2952

av Ewa Thalén Finné m.fl. (M)

Preskriptionsavbrott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en utredning i syfte att tydliggöra reglerna för preskriptionsavbrott.

Motivering

Enskilda fordringar löper med en preskriptionstid om antingen tre eller tio år.

Preskriptionstiden förlängs från den tidpunkt som preskriptionsavbrott sker.

Preskriptionsavbrott kan bland annat ske genom att gäldenären får ett skriftligt krav eller en skriftlig erinran om fordringen från borgenären.

Högsta domstolen har tidigare uttalat att ett kravbrev som ostridigt har sänts till gäldenärens adress utan att komma i retur, inte innebär att preskriptionsavbrott har uppkommit (NJA 1996 s. 809). Den princip som har gällt har varit att det är borgenären som står risken för att ett kravbrev inte når gäldenären och att det är borgenären som ska styrka att preskriptionsavbrott har skett. Preskriptionsavbrott ansågs då styrkt exempelvis om gäldenären kvitterade ut ett kravbrev som sänts med rekommenderad försändelse eller då mottagningsbevis skrivits under.

Ny praxis

År 2007 (NJA 2007 s. 157) lättade Högsta domstolen väsentligen på beviskravet genom att slå fast att preskriptionsavbrott kunde anses ha uppkommit då ett flertal försändelser avsänts till gäldenärens folkbokföringsadress utan att ha kommit i retur. Målet gällde en konsumentfordran. Inom ordinarie preskriptionstid hade borgenären skickat fem kravbrev och därefter ytterligare nio kravbrev till gäldenärens folkbokföringsadress.

Högsta domstolen uttalade att möjligheten att inte åtminstone något av breven skulle ha nått gäldenären kunde anses vara försumbar.

I stället för att borgenären ska styrka preskriptionsavbrott ska numera alltså, enligt Högsta domstolen, en sannolikhetsbedömning göras. Högsta domstolen har dessutom godtagit utdrag ur inkassobolags datasystem som bevisning för att brev har avsänts. Det krävs inte ens faktiskt kopior av avsända brev.

År 2012 gick Högsta domstolen ännu längre (NJA 2012 s. 172) och införde en regel om att gäldenären har en skyldighet att bevaka posten på sin folkbokföringsadress och att en försändelse som har delats ut där ska anses ha kommit honom tillhanda, oavsett om han faktiskt har bott på adressen eller inte. I och med det räckte det alltså inte att gäldenären lämnade en förklaring till varför han inte hade tagit emot försändelser på sin folkbokföringsadress.

Konsekvenser och förslag

En rad frågeställningar har uppkommit till följd av Högsta domstolens avgöranden. Hur många kravbrev behövs? Spelar det någon roll om det rör sig om en treårig eller tioårig preskriptionstid? Från vilket kravbrev anses preskriptionsavbrott ha skett – det första (vilket är mest gynnsamt för gäldenären) eller det sista (vilket gynnar borgenären)?

Frågorna har vållat mycket stora problem i praktiken, inte minst hos landets kronofogdar som i första instans har att avgöra om en fordran går att verkställa eller inte. När det finns oklarheter kring hur reglerna ska tolkas ökar också risken för olika tillämpning vid olika hovrätter. Kronofogdemyndigheten har i ett ställningstagande slagit fast att det ska krävas fyra kravbrev inom ordinarie preskriptionstid för att preskriptionsavbrott ska anses ha skett. Samtidigt har i hovrätt även endast två kravbrev godtagits. Detta skapar en rättsosäkerhet där frågan om en skuld går att verkställa kan bli beroende av var i landet gäldenären bor.

I förarbetena till preskriptionslagen uttrycktes att kravet måste vara att gäldenären har fått del av kravet eller erinran. Motivet till det är att det är betydligt enklare för borgenären att visa att gäldenären tagit del av ett brev än för gäldenären att visa att han inte har gjort det. Detta är en rimlig avvägning som stämmer överens med de allmänna principerna om bevisbörda.

Dessutom har i förarbetena framhållits att det är viktigt att preskriptionsreglerna är så enkla och lättförståeliga som möjligt. Preskriptionsreglerna är numera, i och med HD:s senare avgöranden, i vart fall inte enkla och lättförståeliga. Det är inte heller helt oproblematiskt att de har verkan retroaktivt, på så sätt att krav som tidigare skulle ha ansetts preskriberade numera kan väckas till liv.

För att bringa klarhet kring reglernas innebörd och politiskt lyfta frågan om en eventuell återgång till ordningen att borgenären genom mottagningsbevis eller dylikt ska styrka preskriptionsavbrott, behövs en översyn av aktuella bestämmelser i preskriptionslagen. En utredning bör mot den bakgrunden tillsättas för att se över lagstiftningen.

Ewa Thalén Finné (M)

Jessika Roswall (M)

Carl-Oskar Bohlin (M)

Thomas Finnborg (M)

Mats Green (M)

Maria Malmer Stenergard (M)